

ПАМЫЛКІ МАЛАДОСЦІ

Карэспандэнт «Звядзі» пабывала ў калоніі, дзе сядзяць асуджаныя за наркатыкі

«Дапамажыце нашым дзецям выйсці адсюль», — з адчаем звяртаецца да нас жанчыны, калі падыходзім да мужчынскай папраўчай калоніі №22. У «Воўчых Норах» (Івацэвіцкі раён) адбываюць пакаранне асуджаныя за спажыванне, збыт і захоўванне наркатыкаў. У асноўным гэта маладыя хлопцы: 7 з 10 зняволеных нямаюць 30 гадоў. Таму пад сценамі калоніі заўсёды шмат мам.

Працуюць усе, вучацца — па жаданні

У «Воўчых Норах» знаходзяцца тыя, хто асуджаны ўпершыню. Спачатку мужчыны трапляюць на каранцін — у асобны блок. Тут яны жывуць да двух тыдняў: рыхтуюцца да адбывання пакарання, прывыкаюць да распарадку дня.

Цяпер на каранціне чалавек п'янаццаць. У шэра-чорнай аднолькавай форме, усе выстраіліся ў прагулачным дварыку.

— Ёсць тыя, каму яшчэ 18?

Дзве рукі.

Пра тое, як шмат тут маладых, не думаць немагчыма. У кладоўцы, дзе захоўваюцца асабістыя рэчы зняволеных, чытаеш ярлыкі, наклееныя на сумках: 1992 год нараджэння, 1995-ы...

— Цяпер у калоніі пад тысячу асуджаных. Прыкладна 60 з іх — да 20 гадоў, 660 — ад 20 да 30, — прыводзіць статыстыку **начальнік папраўчай калоніі №22 Андрэй КВАШЭВІЧ**.

Усе асуджаныя працуюць — на тэрыторыі змяшчаецца філіял дзяржаўнага прадпрыемства, якое вырабляе мэблю з масіву. Заробкі розныя. У кагосьці 15 рублёў у месяц (столькі каштуе некваліфікаваная праца), у кагосьці — 100. Дзесяць працэнтаў гэтай сумы зняволеным пакідаюць на паход у краму (яна знаходзіцца тут жа), з астатніх можа вылічвацца матэры-

яльная і маральная кампенсация пацярпелым, выдаткі на ўтрыманне ў калоніі. Месяц утрымання абыходзіцца прыкладна ў 100 рублёў.

— Але ж заробку асуджанага не хапае на гэта. Хто тады кампенсуе, сям'я?

— Не, ніякіх грошай з родных не спаганяецца. Утрыманне аплачваецца дзяржавай, — тлумачыць Андрэй Квашэвіч.

Некаторыя ў калоніі атрымліваюць адукацыю. Так, 20 чалавек дыстанцыйна вучацца ва ўніверсітэце (даступны такія профілі, як менеджмент, маркетынг, эканоміка і кіраванне на прадпрыемстве, транспартная лагістыка). Тры групы асвойваюць рабочыя спецыяльнасці — сталяр-станочнік, кравец, газаэлектразваршчык.

«Дасканала памятаю, да секунды, як трапіў сюды. Самыя цяжкія ўспаміны — калі ты яшчэ дома: дзіця ў цёшчы на руках, жонка плача...»

Краты ў кабінетах і найлепшая сталовая

Ідзем глядзець медыцынскую частку на тэрыторыі калоніі. Тут ёсць стаматалагічны кабінет, кабінет псіхіятра-нарколога, невялікі стацыянар. — Фінансаванне на лекавыя прэпараты ў нас дастатковае, — расказвае **начальнік медчасці Дзмітрый ЦЯСЛЮК**. — З якімі хваробамі часцей звяртаюцца? Цяпер у 60 працэнтаў пацыентаў звычайныя ВРВІ, нават не грып.

У медчасці, дарэчы, працуюць не толькі мужчыны. Ёсць сярод урачоў і некалькі жанчын. Дзеля бяспекі ў кабінетах, дзе яны вядуць прыём пацыентаў сам-насам, усталяваны краты.

У сталовай тым часам гатуюць абед. На першае — суп, на другое — бульбяная бабка з фаршам. Хлеб «цаглінка» — з пякарні пятай калоніі.

— Сярод арыштантаў кажуць, што ў 22-й калоніі самая лепшая сталовая, — заўважае кухар Юрый.

Юрый і яшчэ некалькі асуджаных дапамагаюць на кухні з гатаваннем. Пра сябе юнак расказвае няшмат. Прафесію кухара атрымаў яшчэ на волі. Чаму апынуўся тут? «Памылка маладосці», — тлумачыць сцісла. За гэтую памылку хлопцу далі восем гадоў. Кажы, ужо крыху адсядзець засталася.

— Тут бібліятэка ёсць, чытаем. На волі столькі часу на гэта не было, — шукае Юрый суцяшальныя плюсы ў новым жыцці.

Некалькі лічбаў. З тысячы асуджаных, што знаходзяцца ў калоніі, каля 600 атрымалі тэрмін ад пяці да дзесяці гадоў, 290 — ад 10 да 15, 17 чалавек — ад 15 да 20. Выйсці раней можна.

— Асуджаны павінен адбыць палову тэрміну, каб яму замянілі пакаранне на больш мяккае, ці тры чвэрці, каб мець права на ўмоўна датэрміновае вызваленне, — адзначае Андрэй Квашэвіч і апісвае, як вырашаецца гэта пытанне ў кожным канкрэтным выпадку:

— Збіраецца камісія, чытае характарыстыку асуджанага, глядзіць, якія ў яго сацыяльныя сувязі, ці гатовы ён весці на волі нармальны лад жыцця. Важна, каб чалавек прызнаў віну і пагасіў іск.

З пачатку года толькі двум зняволеным «Воўчых Нор» замянілі пакаранне на больш мяккае.

Не вінаваты я...

«Мне 35 гадоў, і тут я лічуся старым», — сумна ўсміхаецца Сяргей. «На зоне» ён амаль чатыры гады. Сядзіць за спайсы. Як і 75 працэнтаў асуджаных.

— Калі сцісла, то дапамог прыцягваючы купіць наркатыкі. Прыцягваючы не папаўся, гуляе... Я дасканала памятаю, да секунды, як трапіў сюды. Самыя цяжкія ўспаміны — калі ты яшчэ дома: дзіця ў цёшчы на руках, жонка плача...

Дзяцей у Сяргея двое — 5 і 10 гадоў. «Учора ў іх дзень нараджэння быў: сын і дачка з'явіліся ў адзін дзень з розніцаю ў пяць гадоў. Жонка прывозіць іх да мяне раз на год, каб не траўмаваць: калонія не тое месца, дзе дзецям варта быць. А з жонкай я бачуся кожныя тры месяцы. Лісты ёй пішу, лічу, колькі дзён засталася да сустрэчы: толькі гэтым і жыву... Я яшчэ спяваю тут, іграю ролі ў тэатры».

Свой тэрмін Сяргей не агучвае, але лічыць, што пакаранне вельмі строгае. На яго думку, двух гадоў на зоне цалкам дастаткова, каб усе зразумець.

— А ёсць сярод асуджаных тыя, хто лічыць сябе вінаватым?

— Такіх мала.

Але мужчына не адмаўляе: на здароўі моладзі, якая гоніцца за модай і ўжывае спайсы, многія зарабляюць.

Мінчаніну Максіму 23. У калонію яго адправілі разам з братам.

— Нам патрэбны былі грошы, дзесяць тысяч долараў, — пачынае сваю гісторыю юнак. — Мне — на аперацыю, выдаліць дабраякасную пухліну, брату — на лячэнне жонкі. Яе ўкусіў энцэфалітны клешч. Пакуль зразумелі, што здарылася, яе стан сур'ёзна пагоршыўся.

«Цяпер у калоніі пад тысячу асуджаных. Прыкладна 60 з іх — да 20 гадоў, 660 — ад 20 да 30».

Праз інтэрнэт хлопцы знайшлі «работу» — рабіць «закладкі». Хто пастаўляў той спайс, не ведаюць, іх задачай было перакладаць фасаваныя дозы ў іншыя месцы. Займаўся гэтым пару месяцаў. Калі пытаем, ці шмат зарабілі, Максім пазбягае адказаў.

— У 2015 годзе я паступіў сюды. Мы з братам выходзілі з пад'езда дома, і нас затрымалі, — успамінае хлопец.

Братам далі па 14 гадоў пазбаўлення волі. Цікавімся ў Максіма, як ён ставіцца да таго, што асуджаны за наркатыкі сядзяць у адной калоніі. «З аднаго боку, гэта добра. Мы ізаляваны ад гвалтаўнікоў, — разважае юнак. — З іншага, пастаянна чуць размовы пра наркатыкі ўжо немагчыма».

Сам хлопец, да таго як трапіць у «Воўчых Норах», веў нармальны лад жыцця. Займаўся спортам, вучыўся ў двух універсітэтах — на дзённым і завочным аддзяленнях. У БНТУ Максім атрымліваў спецыяльнасць інжынера, у БДУ асвойваў знешнеэканамічную дзейнасць. Менш за год заставалася, каб атрымаць дыпламы. Цяпер дыстанцыйна вучыцца ў калоніі.

— Думаю, цяпер зрабіў бы інакш, — вяртаецца юнак да сітуацыі, якая прывяла яго на зону. — Уззяў бы крэдыт, прадаў бы што-небудзь. Але чамусьці ў той момант мы з братам вырашылі, што так дастаць грошы будзе хутчэй.

— Чаго ў калоніі не хапае больш за ўсё?

— Родных і блізкіх...

— Ведаецца, я ўжо 15 гадоў працую з асуджанымі, — дзеліцца начальнік калоніі, калі накіроўваемся да выхаду. — Чую іх гісторыі, стараюся зразумець. А потым гляджу прысуд — і там усё зусім у іншым колеры...

Наталля ЛУБНЕЎСКАЯ.
lubneuskaya@sviazda.by

Фота Вячаслава ЦУРАНАВА

Афіцыйна

БЫЛЫХ ЗНЯВОЛЕННЫХ — У КАЛГАС

Падчас прэс-тура, прысвечанага 97-й гадавіне з Дня ўтварэння крмінальна-папраўчай сістэмы МУС, пра дасягненні і планы сістэмы расказаў **начальнік дэпартамента выканання пакаранняў МУС, генерал-маёр міліцыі Сяргей ДАРОШКА**.

— Мне здаецца, мы многае зрабілі ў плане стварэння належных бытавых умоў для асуджаных. Адрамантавалі памяшканні. За 2018 год прывядзём у парадак яшчэ Брэсцкі следчы ізалятар, а да канца гэтага года — Бабруйскі. Так, ёсць праблема з перанаселенасцю папраўчай калоніі №22, у некаторых пакоях пражывае па 20 чалавек. Але хутка гэта вырашым. Прынята рашэнне аб перапрафіляванні аднаго лячэбна-працоўнага прафілакторыя ў Наваполацку ў калонію. Да верасня ўсё будзе гатова, і нормы па плошчах будуць выкананы.

Пры гэтым, па словах начальніка дэпартамента, размова не ідзе пра тое, што ў нас расце колькасць наркмануў.

— Практыка па ўтрыманні асуджаных за наркатыкі асобна існуе два гады. Мы лічым, што дасягнулі належнага эфекту. Асноўнай мэтай было — абмежаваць паступленне наркатычных рэчываў. Але вынікі яшчэ вывучым, трэба паглядзець, што будзе з рэцыдывамі.

Дарэчы, пра рэцыдывы. Калі аналізаваць агульную колькасць злачынстваў, то за першае паўгоддзе правапарушэнняў, здзейшаных раней судзімымі, на 7,7 працэнта менш, чым у аналагічны перыяд летась.

Закрануў Сяргей Дарошка і праблему атрымання медыцынскай інфармацыі аб зняволеных і адпаведна іх своечасовага лячэння. «Гэта наша бяда, — пры-

знаўся ён. — Пакуль атрымаем медыцынскую картку, даведкі асуджанага, праходзіць адзін—два тыдні. Гэта доўга. Каб гэты час мінімізаваць, укараняемся ў адзіную электронную сістэму аховы здароўя. Думаю, за 2018 год усё зробім».

Важны момант — сацыяльная адаптацыя асуджаных.

— Псіхологі кажуць, што ў закрытай установе чалавек не павінен знаходзіцца больш за пяць гадоў. Існуюць «сацыяльныя ліфты», якія дазваляюць праз пэўны час прэтэндаваць на змякчэнне пакарання. За першае паўгоддзе, напрыклад, у Беларусі 457 чалавек выйшлі па ўмоўна датэрміновым вызваленні. Практычна ва ўсіх месцах пазбаўлення волі ёсць магчымасць атрымаць адукацыю. Многія асуджаныя імкнуцца да гэтага.

У планах МУС — стварыць спецыялізаванае сельскагаспадарчае прадпрыемства, куды будуць уладкоўваць былых зняволеных. Базай выбралі гаспадарку «Хутар-Агра» пад Светлагорскам. Мяркуюцца, што там пабудуюць камбикормавы завод, лінію па пастэрызаванні малака, пашыраць каўбасны цэх, павялічаць пагапоў свінней і рагатай жывёлы.

— Мы дадзім працоўнае месца чалавеку, дапаможам з дакументамі, жыллём. Чым дрэнна? Такія прадпрыемствы ёсць у Венгрыі, Германіі. Ніхто не кажа аб прымусовай працы.

Калі эксперымент акажацца ўдалым, падобныя калгасы будуць створаны і ў іншых рэгіёнах. Акрамя сацыяльнай адаптацыі асуджаных прадпрыемствы дапамогуць вырашыць і яшчэ адно пытанне — вывесці крмінальна-папраўчую сістэму на самаакупнасць.